

Ulkoasu ja taitto: Niina Huuskonen
Valokuva: Arto Liiti

Eveliina Olsson

Maalausten rakentaja

Taiteilija Tarja Pitkänen-Walter maalaa esineillä, valoilla ja varjoilla

Taiteilija Tarja Pitkänen-Walter vastaanotti kolme kuu-kautta kestävä Jenny ja Antti Wihurin säätiön vierailevan taiteilijan pestin helmikuussa. Hänen aikomuksenaan oli keskittyä Rovaniemellä pelkästään tohtorintutkintonsa teoreettiseen osuuteen. Vierailevan taiteilijan työhuoneeseen tulviva kevävalo ja kirpputorilta löydetty punaiset lasten kumisaappaat ja marjapöimuri saivat kuitenkin taiteilijan toisiin ajatuksiin.

Galleria Valoon syntyi huhtikuun 21. päivään saakka esillä oleva Eri valossa -näyttely. Siinä Tarja Pitkänen-Walter

jatkaa aiemmista töistään tuttua tapaa rikkoa maalausteeseen liitettyjä mielikuvia; Pitkänen-Walterin käsissä maalaukset murtautuvat ulos yksiulotteiselta pohjakankaalta ja valtaavat galleriatilan.

– Minulla ei ollut mitään erityistä aihetta mielessäni enkä kokenut, että minulla olisi oikein ollut mitään sanottavaakaan. Niinpä lähdin vain kiertelemään kirpputoreja ja odotin, että löydän materiaaleja, jotka inspiroisivat minua, Pitkänen-Walter muistelee ja kertoo, että taiteen tekemisessä häntä kiinnostaa erityisesti se, miten sanottava vaivihkaa

Tarja Pitkänen-Walter

Tarja Pitkänen-Walter (s. 1960) asuu ja työskentelee Helsingissä. Hän on opiskellut Suomen Taidakatemia koulussa vuosina 1981–1985 sekä Taideteollisessa korkeakoulussa vuosina 1996–1997. Pitkänen-Walter on suorittanut Kuvataideakatemiassa taiteen tohtorin tutkintoa vuodesta 1997 lähtien.

Tarja Pitkänen-Walter on osallistunut lukuisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin näyttelyihin. Viimeisin yksityisnäyttely hänellä oli Nykyaiteen museo Kiasmassa vuonna 2003. Ensi kesänä taiteilijan töitä on esillä Turku Biennaalissa, Purnun taidekeskuksen kesänäyttelyssä ja Fiskarsin kesänäyttelyssä.

Oman taiteellisen toiminnan ohella Tarja Pitkänen-Walter on toiminut taideopettajana muun muassa Kuvataideakatemiassa, Lahden taideinstituutissa ja Taidekoulu Maassa. Pitkänen-Walter on toiminut Helsingin kaupungin taidemuseon taidehankinnoissa kuultavana asiantuntijana vuosina 2002–2003. Hän toimii Valtion kuvataide-toimikunnan varapuheenjohtajana kauden 2004–2006 saakka.

työprosessin edetessä ilmaantuu teoksiin.

– Tiedostamattomalla on suuri merkitys taiteen tekemisessä ja taide aina kertoo yleisemmin ihmisenä olemisen kokemuk-sista. Työskennellessään taiteilija tekee jatkuvasti tietoisien ratkaisujen lisäksi myös tiedostamattomia valintoja ja siksi prosessin lopputulos on usein hänelle itselleenkin jotain sellaista, jonka merkitys aukeaa vasta paljon myöhemmin.

Maalaustaide lähtökohtana

Uuteen ympäristöön asettautuminen on ollut taiteiden tiedekunnan Galleria Valoon pystytetyn Eri valossa -näyttelyn lähtökohtana. Galleriatilan ikkunoihin kiinnitetyt, pyöreät ja ovaalinmuotoiset värikalvot, näyttelytilaan tuotujen esineiden taakse asetetut värilliset pleksilasit ja täplämäiset siveltimen jäljet yhdessä arkisten käyttöesineiden, kuten farkkujen, kumisaappaiden, marjapöimurin, oluttuoppien ja kahvikuppien kanssa muodostavat sommitelmia. Innoituksen työhön Pitkänen-Walter sai asetellessaan vaatteitaan majapaikkansa, yliopiston vierastalon pöydälle.

– Asettelin eri materiaaleista tehtyjä yksivärisiä vaatteita vieretysten pöydälle ja yhtäkkiä alkoi vaikuttaa siltä kuin rinnakkain asetetut esineet hehkuisivat yhdessä. Tuo hehku ilahdutti minua ja teki sekä huoneestani että olemisestani vieraalla paikkakunnalla kotoisempaa, Pitkänen-Walter kertoo ja erittelee näyttelynsä teemoja. Niitä ovat asetelma-, valo- ja materiaalitutkielmien lisäksi kokemusten ja elämän hetkellisyys, keskeneräisyys ja katoavaisuus.

Tarja Pitkänen-Walter käyttää usein töitensä lähtökohtana arkiesineitä ja rakentaa niiden ja erilaisten maali- ja väripintojen avulla kolmiulotteisia installaatioita. Silti hän pitää itseään ennen kaikkea taide-maalarina.

– Lähtökohtanani on ilman muuta maalaustaide. Värit ovat töissäni keskeisessä asemassa, mutta maaliaineen sijaan maalaan asetelmia valoilla, siirrettävillä maalilänteillä ja valmiilla esineillä. Rakennan erilaisista palasista kokonaisuuksia, joiden osista voin halutessani rakentaa myöhemmin uusia maalauksia, Pitkänen-Walter selittää.

– Minua on jo pitkään kiinnostanut, miten eri materiaalit viettelevät minua ja miten ne selittämättömällä tavalla inspiroivat työskentelyäni.

Tohtorintutkinto Kuvataideakatemiaan

Tarja Pitkänen-Walter suorittaa tohtorintutkintoa Kuvataideakatemiaan, jossa tutkintoon kuuluu sekä taiteellinen että teoreettinen osuus. Opinnot ovat teoreettista tutkielmaa vaille valmiit ja vaikka Eri valossa -näyttelyn rakentaminen on vienytkin sekä taiteilijan aikaa että energiaa, myös teoreettinen työ on hänen mukaansa edistynyt kohtalaisesti.

Tohtorintutkinnon teoreettisessa osassa Tarja Pitkänen-Walter pohtii muun muassa tapoja, joilla abstrakti taide voisi puhutella nykykatsojaa. Työssään hän peilaa omia näkemyksiään modernin maalaustaiteen traditiossa esitettyihin teorioihin abstraktin taiteen luonteesta. Toisen ohjajansa, kanadalaisen mediatutkija *Laura U. Marks*in haptisen visuaalisuuden ajatuksia

mukaillen Tarja Pitkänen-Walter ymmärtää abstraktin taiteen moniaististen kokemusten ilmentäjänä.

– Jokaisella kulttuurilla on eri tavoin painottuneet aistirekisterinsä, tavat aistia esimerkiksi hajuja, makuja ja visuaalisia ärsykeitä. Suomalaisessa ja länsimaaisessa kulttuurissa näkemisestä on tullut yksösaisti, joka dominoi kaikkia muita havaintotapoja. Koska abstrakti taide ei esitä juonellista kertomusta, sen avulla on mahdollista haastaa aistimuksen ja käsitteellisen nimeämisen välistä tavanomaista suhdetta. Abstraktin ilmaisun avulla taiteilija voi niin halutessaan erityisellä tavalla kietouttaa näkemistä muuhun aistimiseen, Pitkänen-Walter sanoo.

Elämä ja taide yhdessä

Tarja Pitkänen-Walter pyrkii töissään rikkomään totuttua taiteen lukutapaa. Näyttelytilaan tuodut arkiset esineet sekä maalauksen idean tietoinen purkaminen ja sen uudelleen rakentaminen ovat ominaisia Pitkänen-Walterin taiteessa. Vaikka taiteilija tietoisesti kyseenalaistaakin maalaustaiteen yksiulotteisia tulkintatapoja, nykytaiteen olemassaoloa hän ei nykyisin enää kritisoi.

– Kunnoitan kuvataiteen pitkää traditiota ja siksi asetan teoksiani näytille nimenomaan taidegallerioihin. Minulle taiteen harjoittaminen ja sen traditioon sijoittuminen on elämäntapa, Pitkänen-Walter sanoo.

Rovaniemi on tarjonnut Tarja Pitkänen-Walterille hyvät työskentelypuitteet ja mahdollisuuden keskittyä täydellisesti omaan tekemiseen. Silti ero perheestä on hänen mukaansa ollut kaikille perheenjäsenille raskasta. Taiteilijan puoliso ja kuusivuotias poika ovat pääsiäisvierailua lukuun ottamatta asuneet kevään Helsingissä, missä taiteilijan muutoin Sveitsissä asuva anoppi on onneksi ollut apuna.

– Koen, että räällä olollani on ollut minulle suuri merkitys, vaikka en vielä tarkalleen osakaan selittää miksi. Toisaalta se mitä teen, on minulle hyvin merkityksellistä ja sikäli on oikeastaan melko sama, missä tätä työtäni teen, Tarja Pitkänen-Walter sanoo ja hymyilee. •